అర్థాంగాని మార్పు

[కథానిక]

●

శ్రీ పురాణం సుబ్రహ్మణ్యశర్మ

తగూలు రావటానికి వీల్లేదు, 'ఇంటా - బయటా' కూడా. ఎందువల్లనంటే, యింటి కెదురుగ్గా ప్లీడరు గారు, ప్రక్కింటి వాటాలో పోలీసాయన. ఇవన్నీ ఆలోచించే యిల్లు మారటం జరిగింది. ఇదివరకు మేమున్న యింట్లో హోరాహోరిని అస్తమానం మొగుడు పెళ్లాలమధ్య కీచులాటలు జరుగుతూండేవి.

ఏమీ లేదు. ఆయన అవునన్న దావిడ 'కాదు' అంటుంది. ఆవిడ కాదన్న దాన్ని, ఒకప్పుడు గాకపోతే ఒకప్పుడన్నా, మొగముండావాడు కాబట్టి అవుననవలసి వచ్చేది ఆయన.

దాన్తో ఆయింట్లో కొంపలంటుకుపోయేవి. భోజనాలదగ్గర - పనివేళా రెట్టిస్తూ.

'నేనడిగింది నువ్వేశావు కా'వంటాడు అతను.

'నేను వేసింది మీరు తిన'రంటుందామె.

'నేనడిగింది నువ్వెందు కెయ్యవే భామా!' అని తలకా యాడిస్తాడు ఆ పెద్దమనిషి.

ఆ చిన్నమనిషి-'నేను వేసింది ఏం మీరెందుకు తినరండీ?' అని నడ్డిమీద చెయ్యి ఆన్చి అంటుంది.

'నారుచి నాది - నీరుచి నీది.' అంటా డతను.

'మీరుచి నాకు తెలీదా?' అని వెక్కిరిస్తుంది.

అతను కంచం కదపడు. ముద్ద కలిపి నోటి కెత్తడు. కాస్సేపు కంచంలో నిండుకుని వున్నటువంటి భక్ష్యాలను పర్యావలోకన చేసి చూపుడువేలాడిస్తూ-'ఈపచ్చడి నీ కిష్టమనుకుంటాను.' అంటే ఆమె 'మీ కీపచ్చడిమొహం తెలుస్తేగా - తినకుండా వంకలెన్నితే ఎట్లా?' అని నేలి మెటికలు విరుస్తుంది.

'నాకిష్టమైనది నీ వెప్పుడైనా చేశావుగనుకనా' ఈప్రశ్న కావిడదగ్గర సీలువేసిన ఆన్సరు సిద్ధంగా వుంటుంది. తడుముకోకుండా - 'మొన్న వంకాయ బజ్జీపచ్చడంతా కాజేసిం దెవరో?' అంటే - 'ఎలక - పిల్లెలక' అంటూ అతను అన్నదానికి 'సిగ్గు లేకపోతేసరి మొహానికి. చేయించుకుని తిని నువ్వేం చేశావని అడగటానికి? ఇంకా యిటువంటి విశ్వాసఘాతపు కూతలు కుయ్యటానికి?' అని ఎదురెట్టిస్తుంది.

దీన్తో నిప్పు రాజుకుంటుంది తిన్నగా. వంశాల మీదకు పేరుపేరు వరుసనా అక్షతలు జల్లటంతో యుద్ధకాండ ప్రారంభమయ్యేది.

'త్వం శుంఠ.' అంటే 'త్వం శుంఠ' వరకూ సంగరం హాయిగా సాగేది.

పర్యవసానం—ఆయింతి గొంతుక బొంగు గత్తెలా వంశక్రమా న్ననుసరించి తిట్లు చెరగడం, చెరగ్గా చెరగ్గా ఆ మగప్రాణికి వేడిపుట్టి ప్రాణం విసిగి చెయ్యిజేసుకోవటం, అర్ధరాత్రప్పుడు ప్రక్కవాటాలో కాపురమున్న మర్యాదస్థులకు గుద్దులు వినిపించడం, ఆపిమ్మట సన్నటిమూలుగు, కొంచెంసేపటికి చెప్పులజోళ్ల చప్పుడు, తరువాత తలుపు ఫడీల్మంటూండగా ఆరమణీలలామ ముద్దులకు సుద్దులకు తప్ప 'గుద్దుల కింతులోర్తు రే! కృపారహితాత్మక' అని కొట్టుకుంటూండగా పొరుగువాళ్లకు 'రాకానిశా రాజశ్రీసఖమైన మోమున బటాగ్రం బొత్తి యెల్గెత్తి యారాజీవానన యేడ్చె' నిన్నరాత్రి అని తెల్లవారాక చెప్పుకోవలసివచ్చేది.

ఇవన్నీ పడలేక యిల్లు మార్చేశాను. ఇంకో భయ మేమిటంటే సహవాసదోషంవల్ల మేము కూడా కొద్దో గొప్పో తగూలాడుకోవటానికి అలవాటు పడ్డామనే చెప్పాలి.

ఈ అనర్థాలన్నీ యింటిపొరుగు మంచిది కాక పోవటంమూలాన. ఇప్పుడాభయం లేదు. ఐనా అనుమానం పీకుతూనేవుంది.

ఓమూడురోజులవరకు అక్కడ సామానిక్కడ, యిక్కడ సామానక్కడ సర్దటంతో జరిగి పోయింది కాని ఎందులోనూ మచ్చుకొకరికొక్క చిన్నపేచీ గాని, వాగ్వాదంగాని వచ్చివుండలే దని సంతోషిస్తూనే వున్నా.

ఈ తగూలు తంపులు లేకుండా ఏ మొగుడూ ఏపెళ్ళాంతోనూ కాపురం చేసివుండడు. ఐతే ఒకప్పుడు చెయ్యటాని కవకాశ ముంది. అందులో ఒకరు మూగీ, రెండవవాళ్లు చెముడూ అయినప్పుడు. ఐతే నవ్యులు,పూర్వీకులూకూడా ప్రణయంయొక్కక్లైమాక్సు కలహంలో వుందని వప్పుగోవటంవలన—సుమతీ శతక కారుడుగూడా 'తలయంటిన నాటినిద్ర, ప్రణయకలహం నాటిరాత్రి' అంటూ కుర్రవాళ్లకు నీతులు చెప్పటంలో వప్పుగోవటం వలన - తేలేదేమంటే ఆటలాడి ఆటలాడి అలిసిన తరువాత ఆ ఆకలికి గడ్డిపెట్టినా పరమాన్న మనుకొన్నట్లుగా మనుష్యులు అలితో కలహించి ఏతత్కలహాంతమందు మొహంవాచినట్లు గడిపి ఆ అనుభవాన్ని గొప్పదిగా పోల్చి చెప్పుకున్నారేమో అని.

ఐతే నామట్టుకి నాకు పుస్తకాలు, అడ్డమైన వాళ్ల అభిప్రాయాలు ఆధారంగా చేసుకోవలసిన అవుసరంలేదు. ఒకప్పుడు దుర్గే నాకు పదిమంది మేనకలు, పావుడజను శూర్పణఖల పెట్టు అనిపిస్తుంది.

దుర్గతో చాలామాట్లు కలహించాను. దుర్గ నాతో కలహించింది. ఐనప్పటికీ ఏదిప్రణయకలహమో ఏది మామూలు కలహమో, ఏది ప్రళయకలహమో తెలుసుకోవటానికి నామట్టుకు నాకు దుర్గమంగానే వుంది, అప్పటికీ యిప్పటికీ.

ఈలోపుగా ఒక రికార్డు తయారుచేశాను. అందులోవరుసగా తేదీవారీని తగూలను చిట్టాలో కెక్కిస్తూవచ్చాను. ఐనప్పటికీ ఏది ప్రణయకలహ మనాలో ఆవైనం తెలిసిరాలేదు. ఈ లోపుగా యిల్లు మారాం.

౨

దొడ్లో జామిచెట్టు. ఆ పక్కన శుభ్రంగా నుయ్యి. నూతిలో కొబ్బరిబొండాల్ని పిండిన రుచి గల ధార. స్నానాలగది. ప్రత్యేకంగా వంటకు భోజనాలకు పెద్దగది. నూతిదగ్గరంతా గచ్చుమయం; రవ్వంత యిసకకూడా కాలి కంటదు. విద్యుద్దీపాలు. అంతగా కావలిస్తే ఓరెండు బిందెల నీళ్లు తెచ్చుకోవచ్చు త్రాగటానికి. వీథిలో ఎదురుగుండా పంపు.

ఈ యిల్లు చూడగానే దుర్గమొహం గంపంతై కూర్చుంది.

దొడ్లో వంటిల్లు గాకుండా వరసాగ్గా మూడు గదులు - గదికి మూడు కిటికీలు, ఒక అలమారచొప్పున వుండగా యిన్నిహంగుల్తో ముప్ఫైరూపాయల అద్దెకు యింత యిల్లు వస్తూండగా దుర్గ సుఖపడటంలోఆశ్చర్య మేమిటి? సుఖపడగలదని నేను నమ్మాను. ఏ మొగుడు ఏపెళ్లాన్ని ఇంతకన్నా సుఖపెట్టగలడు? ఈగర్వంనాలో క్రొత్తగా ప్రవేశించింది—దాంపత్యమంటే భార్యాభర్త లొకరొన్నొకరు ఎంతవీలైతే అంతగా సుఖపెట్టుకోవట మనే తాత్పర్యంతో. ఆయింట్లోంచి సామాను కదల్చి యిక్కడకు తేవటం - ఆసర్దుడంతా సణగి యిల్లు మామూలుధోరణికి రావటానికి వారంరోజులు తీసుకుంది.

ఇంట్లో వున్నంతసేపూ ఆవిడగారు తనుచేసే ప్రతిపనికీ నాసలహా తీసుకుంటూనే వుంటుంది.

ఒకమాటు- 'పొయ్యి ఎక్కడ వెయ్యమంటా'రని అడగవచ్చింది.

ఏదో చెప్పి పంపాను.

'నాకు కుర్చీపీట ఎక్కితే కళ్లు తిరుగుతాయి. కాస్త వుట్టి కొట్టిపెట్ట మంది. తను మేకూ రాయీ అందిస్తే వెళ్లి ఆ వుట్టి కాస్తా కొట్టాను. అంతలోనే నేను తలకు నూని రాసుకుంటూ వుండగా వచ్చి - 'కొంచెం బొగ్గులబస్తా సాయంపట్టండి - నేనొక్కర్తినీ మొయ్యలేను' అంది.

నేను చెయ్యనంటే 'యిదంతా ఎవరికోసం? ఈ సంసారం నా వక్కర్తెదేనా' అంటుందని వెళ్లి వొళ్ళంతా మసిచేసుకున్నాను.

స్నానం పూర్తయ్యేసరికి నానలుపు సబ్బుబిళ్లకు బట్వాడాఅయి, యింకా ఏదన్నా మిగిలివుంటే తుండుగుడ్డ నంటిపెట్టుకు పోయింది ఆకాస్తా. ఆ వాసన నాచేత యింకా దండెం బట్టలాకేసుకుందుకనీ, గోడని రాములవారి పటమనీ, మధ్యగదిలో రాపక్రీడ, జలవిహా

రం, మన పెళ్లిఫోటో అంటూ ఓవరసని పనులన్నీ పురమాయించింది.

కొమ్ములు దిరిగిన మగరాయుళ్ల చేత వెట్టిచాకిరీ చేయించుకోవాలంటే అది ఒక్క ఆడదాని హాస వీక్షణకటాక్షాదులవల్ల నే అవుతుంది.

తను తల దువ్వుకోలేదు. శుభ్రమైన చీర గట్టుకోలేదు. అస్తమానూ ఏదో పని అక్కడిదిక్కడ యిక్కడిది దక్కడ సర్దుతూ నేవుంది.

ముందర వంటిల్లు, సామానుగది, తరువాత పడగ్గది, ఆఖర్న నాగది సర్దుతానని ఓ ప్రణాళిక సిద్ధపరిచింది.

నేనన్నిటికీ వప్పుగోవటంచేత ఏ పేచీ రాలేదు. పూచీ వుంటే పేచీ వస్తుందిగనుక. చెప్పినది శిరసా వహించటమే కాని సాహంతరంగా నేను ఆవిడవ్యవహారాల్లో జొరబడలేదు. ఎందువల్లనంటే 'క్షణక్షణముల్ జవరాండ్ర చిత్తముల్'—ఎట్నుంచి ఎటు తిరుగుతుందో! సుకుమారమైన మనస్సులాయె! అని వూరుకున్నా.

3

ఒక వేదాంతి యీపాట నేర్పాడు.

'ఏది ప్రళయం ఏది ప్రణయం?
ఏది సరసం?
ఏదివిరసం?
ఏది రాగం? ఏది క్రోధం?'

తరువాత నేను మొదటిచరణం మార్చి వ్రాసుకున్నాను. 'ఏది కలహం? ఏది ప్రణయం?' అని. ఈపుస్తకంలోనే మొదట్నుంచీ (అంటే కాపురం మొదట్నుంచి) తగూ నంబరు వన్, టూ, త్రీ- అంటూ వివరాల్తోసహా కలహాలు రికార్డు చేశాను.

ఇది నా కాన్ఫిడెన్షల్ రికార్డు. దుర్గ కివన్నీ తెలిస్తే? పుస్తకం విరిచి నేను లేనప్పుడు పొయ్యిలో కుక్కేస్తుంది. మళ్లీ అదో పెద్ద తగూక్రింద మారచ్చు. ఆవివరాలన్నీ రికార్డు చెయ్యటానికి వీల్లేకుండాపోతే పురాతనప్రణయశిథిలశాఖకు పరిశోధన కష్టమవుతుంది. ఇప్పుడు పురాతత్వవస్తుపరిశోధనశాఖలకుమల్లేనే భవిష్యత్తులో పురాతనప్రణయతత్వపరిశోధనశాఖ లేర్పడవచ్చు. అప్పటి కీ రికార్డంతా శాసనాలమాదిరి వుపయోగపడొచ్చు. ఈపురాతనప్రణయతత్వపరిశోధనకు పాళీ భాష తెలిసిన పండితు లక్కర్లేదు. వాత్స్యాయనుడి కామసూత్రాలు, కామరూపవిద్యలు అభ్యసించిన వాళ్లు దొరక్కపోయినప్పటికీ పదిపదిహేను సెక్సు పత్రికలు క్షుణ్ణంగా లోపలిఅడ్వర్టయిజుమెంట్లతోసహా వల్లెవేసి అప్పచెప్ప గలిగినవా రుంటే చాలు.

ఆఉద్దేశంతోనే తగూలన్నీ అనలైజు చేసుకుంటూ మన స్తత్వశాస్త్రసిద్ధాంతాలప్రకారం వ్రాసుకొచ్చాను.

నే నింత గొప్పపని చేస్తున్నానని చెప్పినా మాదుర్గ నమ్మదు. చెప్పకపోవటమే మంచిదిగానిఒకవే చెబితే నానాగొడవా చేస్తుంది. ఈ యిల్లు మారటం సందర్భంలో ఆపుస్తకం పోతుం దన్న భయంతో భద్రంగా సంరక్షించుకుంటూ వచ్చాను. ఎంత జాగ్రత్తగా రక్షించుకుంటూవచ్చానంటే యిప్పుడు నే నాపుస్తకం ఎక్కడ జాగ్రత్తచేశానో మర్చిపోయేటంతగా. ఆపుస్తకంకనుపించకపోయేసరికి నాగుండెల్లో రాయిపడినట్లయింది. పుస్తకం పోతుందేమో అన్న విచారంకన్నా దుర్గ చూస్తుందేమోరా భగవంతుడా అన్న విచార మెక్కువైంది.

దుర్గ చాలా నెమ్మదసురాలు. మంచిపనితనమే గాకుండా, మెళుకువ, చెపితేసులువుగా గ్రహించుకోగల తెలివి అన్నీ వున్నాయి. కేవలం భర్తఅనేగాకుండా ఒక చదువుకున్నవాడు మరొక చదువుకున్నవాడ్ని గౌరవించినట్లుగా గౌరవించేది నన్ను.

మేం వచ్చిన వారంరోజులకు దుర్గకు స్నేహితురాలుగా రమ్మాయి ఇందిరతో బాగా పరిచయమైంది. నేనాఫీసుకెళ్లినప్పుడు దుర్గ ఇందిరతో కాలక్షేపం చేసుకునేది. ఒకరోజున నేను సాయంత్రం కాఫీకని వచ్చినప్పుడు 'యివ్వాళ వాళ్ల యిందిరతో మీటింగు కెళ్తానండీ.' అంది.

'సరే వెళ్లు' మన్నాను.

ఇది జరిగినతరువాత మూడురోజులకు తను గూడా స్త్రీసమాజంలో మెంబరయినట్లు చెప్పింది. మూడునెల్ల అనంతరం నన్నుగూడా మీటింగుకు రమ్మని పిలిచింది.

'నేను మరి ఆడదాన్ని కానుగా!' అన్నా.

'అయ్యో! ఈ మీటింగుకి మగవాళ్లు రావచ్చుగా' అంది.

'ఐనా నువ్వు పిలవడమేమిటి? ఎవళ్ళ మొగుళ్ళను వాళ్లే పిల్చుకుంటే-అదెక్కడి పిలుపు. నువ్వు పిలిస్తే నేను రాను.' అని తేల్చాను.

దుర్గ చాలాసేపు ఆలోచించి--

'అవును, నిజమే సుమండీ మీరన్నది.' అని వాళ్ళ యిందరను పిల్చుకొచ్చింది వెళ్లి.

ఆఅమ్మాయి 'మీరు తప్పకుండా రావాలండీ' అంది గట్టిగా.

'అయ్యో! ఎందుకు రాను. తప్పకుండా వస్తాను.' అన్నా.

ఆవాళ మధ్యాహ్నం యింటికి రావద్దనీ,తిన్నగా ఆఫీసు వదలగానే స్త్రీసమాజభవనానికి రావలసిందనీ చెప్పి-'ఒస్తారుగదూ! వస్తానని ఒట్టువెయ్యండి.' అంది.

'అక్కడికి వచ్చి నీ పేరు చెబితే సరిపోతుంది గదూ'అన్నా.

'పోండి. మీ కంతా వేళాకోళం.' అంది దుర్గ.

'ఐతే, యింత యిదిగా రమ్మంటున్నావు, ఇవ్వాళ విశేష మేమిటి?' అన్నా.

'సమితి స్థాపించినరోజు. రాత్రికి నాటకం కూడా వుంటుంది.' అంది మెల్లగా. 'అహా!' అని తల వూచాను.

౪

ఆఫీసు వదలగానే స్త్రీసమాజాని కెళ్లాను.

నాకుమల్లే ఆహ్వానింపబడ్డ మిత్రులు కొందరక్కడ తచ్చాడుతూవున్నారు.

తరువాత తెలిసింది—'టికెట్లు' వున్నాయనీ, అవి కొన్నవాళ్లకే లోపలికి ప్రవేశం లభ్యమనిన్నీ.

'అరె! నా కీ సంగతి చెప్పింది కాదే దుర్గ. మరిచిపోయుంటుంది' అనుకున్నా.

చాలామంది ఆడపిల్లలు ముత్తైదువులు ముసిలమ్మల్తోసహా లోపలికి జొరబడ్తున్నారు. ఈబయట మా కీ అఘోరిం పేమిటా అనుకుని కొంతసేపు నిదానించి 'అన్నా! మనకు తెలిసిన ఆడపిల్ల వుంటే ఎంత బాగుండిపోను' అని ప్రతివాడూ అనుకోసాగాడు.

నేను చూస్తూ వుండగా ఓ చిన్న కారు వచ్చి ఆగింది. ఆ కారులోంచి ముగ్గురు యువతులు చేతుల్లో సంచీలో దిగారు. వాళ్లని లోనికి తీసుకుపోవడానికి ఓ వాలంటీరు వచ్చింది. నే నాఅమ్మాయిని సమీపించి 'ఫలాని దుర్గ అన్న ఆవిడకు కొంచెం కబురు చేస్తావా?' అన్నా.

'ఎవరు? దుర్గా...ఎట్లాగుంటుందో కొంచెం చెప్పండి.' అంది వాలంటీరు.

అన్నా! నాభార్యను నేను వర్ణించవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడిందిగదా అనుకుని—

'పొట్టిగా— చామనచాయరంగు. మొన్ననే కొత్తగా చేరింది.' అన్నా.

'అబ్బే—అది కాదండీ. ఏ చీర కట్టుకుందో, ఎట్లా జడ వేసుకుందో కొంచెం గుర్తుచెబితే చాలు' ఆ వాలంటీరు తొందరపడుతూ—

'పోనీ, కళ్లజోడుందా ఆమెకు?' అంది.

'అయ్యో, హేండుబ్యాగుకూడా లేదే' అన్నాను చివరికి. ఆ కారులోంచి దిగిన ముగ్గురు యువతులూ చురచుర చూశారు నావంక.

ఆ వాలంటీరు 'ఉండండి వస్తా' నని వాళ్లని లోపలకు తీసుకెళ్లింది.

ఇంతకీ కర్మం! నే నారోజు దుర్గ ఏచీర కట్టుకుందో, ఏరవిక తొడిగిందో చూడనన్నా చూడలేదు. ఇంతలో ఆ అమ్మాయి వచ్చి 'ఏదుర్గ? ప్లీడరుగారమ్మాయి చేర్పించింది - ఆమేనా?' అని నన్ను మళ్లీ అడిగింది.

'అవునవును.'

నాప్రాణం లేచివచ్చినట్లయింది యిట్లా అడిగేసరికి.

'ఆమెను మీ రిప్పుడు కలుసుకోవటానికి వీల్లేదే'

'ఏమన్నా అంత నేను కలుసుకోవటానికి వీల్లేని పరిస్థితుల్లో వుందా?' అన్నా సందేహిస్తూ.

'అయ్యో! గ్రీన్ రూములో వున్నారామె' అంది వాలంటీరు. అని, కొంచెంసే పాగి -

'మీ కామెతో పనా?' అంది.

'అవును' అన్నా.

ఆ వాలంటీరు నవ్వి - 'మీరు గ్రీన్ రూములోకి వెళ్లటానికి వీల్లేదు. అక్కడ ఆడవాళ్లు వేషాలేసుకుంటున్నారు. ఐనా మీరు లోపలికి వచ్చి కూర్చోండి. నాటకం ఐపోగానే ఆమెతో మాట్లాడొచ్చు.'

నేను ఆ వాలంటీరు వెనకాతలే వెళ్లి స్టేజి కెదు

రుగ్గా వున్న కుర్చీలో కూర్చున్నాను. ఆ వాలంటీరు మళ్లీ వచ్చి - 'మీ పేరు?' అంది.

'ఇదేమిటి చెప్మా - వెళ్లిపొమ్మనదుగదా' అనుకుంటూ చెప్పాను.

ఒక రసీదు పుస్తకంలో నా పేరు వ్రాస్తూ 'మీరు విరాళ మెంత వెయ్యదల్చుకున్నారో చెప్పండి దయ చేసి.' అంది వాలంటీరు. 'అదికూడా నువ్వే వ్రాయి!' అన్నాను వొళ్లుమండి.

ఆ వాలంటీరు నవ్వి- 'నా అంతట నేను రాలేదు. దుర్గ వెళ్లమన్నారు. ఆతరువాత మీయిష్టం' అంది.

'డబ్బు ఆవిడ యివ్వాలా? నేనే యివ్వాలా?'

'మీ పేరు మీదే వ్రాయమన్నారు చీటీ'

ఆవాలంటీరు చేతిలో ఐదురూపాయ లుంచి రసీదు పుచ్చుకున్నాను.

నాకు దుర్గమీద చాలా కోపమొచ్చింది. నన్ను ఆహ్వానించి యిక్కడకు వస్తే నా అతీ గతీ చూడ లేదు. తీరా నాఅంతట నేను లోపలకువచ్చికూర్చుంటే తగుదునమ్మా అని ఐదురూపాయలు వదిల్చింది తను- యీ డబ్బు కరువుదినాల్లో.

తనేమో నాటకంలో వేషం వెయ్యటానికి వెళ్లింది. ఎవర్నడిగింది?

ఈలోపం వకటి దుర్గలో ఖణీగా కనుపిస్తూవుంది. తను చేసే ప్రతిపనికీ నా ఆమోదం వుండాలా, అక్కర్లేదా? మీటింగులకూ పుస్తకాలు చదువుకోడానికి వెళ్లమన్నాను గాని నాటకాల్లో వేషా లెయ్యడానికీ, తన యిష్టమొచ్చినట్లు గెంతటానికీ చేరమన్నానా స్త్రీ సమాజంలో.

వాలంటీరుని పిలిచి దుర్గ నడిగి తాళాలు తెచ్చి పెట్టమని కోరాను.

వాలంటీరు తిరిగివచ్చి 'మిమ్మల్ని వెళ్లవద్దంటున్నారు. ఇప్పుడే అరగంటలో కార్యక్రమం ప్రారంభ మవుతుంది.'

'తాళం చెవులమాటో...' అన్నా.

'ఇవ్వలేదు.' అని వాలంటీరు వెళ్లిపోయింది.

నేను లేచి చరచరా నడిచి యివతలకు కొస్తుండగా గేటు దగ్గర వాలంటీరు-

'వెళ్లిపోతున్నారేం' అంది.

'విరాళ మివ్వడం అయిందిగా.' అన్నా కోపంతో. ఆ వాలంటీరు వెంటనే లోపలకు పరుగెత్తింది. రసీదు నలిపి నేలకేసి కొట్టాను.

౨

తిన్నగా పార్కులోకి పోయి బల్లమీద కూర్చుని ఎప్పుడు మీటింగవుతుందా, ఎప్పుడు దుర్గ వస్తుందా అని నిముషాలు లెక్క పెట్టసాగాను. రేడియో నోరు పడిపోయినతరువాత ఆపార్కులో యిక అట్టే సేపు కూర్చో బుద్ధివెయ్యలేదు.

ఎదురుగుండా వున్న హోటల్లోకి పోయి కాఫీ నోట్లో పోసుకుని సిగరెట్టు కాలుస్తూ పదకొండింటి వరకూ గడిపాను.

ఈలోగా నాకనేకమంది దేవుళ్లు, కవులు, మహాభక్తులు, దేశనాయకులు కన్పించి 'జాగ్రత్త! ఆడవాళ్లను నమ్మకూడదుసుమా!' అని నన్ను హెచ్చరించినట్లుంది.

'అంగన నమ్మరాదు తన
    యంకకు రాని మహాబలాఢ్యు వే
భంగుల మాయలొడ్డి చెరు
    పం దలపెట్టు వివేకియైన సా
రంగధరుణ్ పదంబులు క
    రంబులు గోయగజేసె తొల్లి చి
త్రాంగి యనేకముల్ నుడువ
    రాని కుయుక్తులు పన్ని భాస్కరా!'

ఏమైనా, చెప్పటానికి వీల్లేనటువంటికుయుక్తులో సుయుక్తులో పన్ని తాము పట్టిన కుందేటికి మూడే కాళ్లనిపించుకోవటంలో ఆడవాళ్లదే అగ్రతాంబూలం. ఎట్లాగైనా యిహనుంచి కొంచెం జాగ్రత్తగా వుండాలనీ, ఆడవాళ్లమాట కాతరీచేయకుండా వుండాలనీ తీర్మానించుకున్నాను. శివరకు యోగి అయ్యాడుగాని వేమన ఆడవాళ్లతో ఎంత విసిగిపోకపోతే—'మాట వినని యాలు మగనికి మరగాలు' అని వాపోతాడా?

ఆకలి 'రంయ్ రంయ్' మంటోంది కడుపులో. తరువాత, యిల్లాలు తాళం చెవులివ్వటానికి, ఆగ్రహించి నిలువ నీడ లేకుండా చేసింది. మూడోది నిద్ర ముంచుకొస్తోంది. లేచి, చీకట్లో యింటిదారి పట్టాను. నేను వీధిమలుపులో కొచ్చేసరికి దుర్గ కొత్తచీర చరచర నడచి వస్తోంది. ఆవిడ దుర్గే! ఎందువల్లనంటే ఆచీర నేను కొన్నది. ఆ కొనటంలో ఒక చిన్న రాద్ధాంతం జరిగింది.

పుట్టిన రోజుకి తనకు ఆనందకలరు కోయంబుత్తూరుచీర కావా లంది.

'ఇంకా పుట్టినరోజేమిటి నీకూ - నాకూ-' అన్నా. ఎందువల్లనంటే అప్పుడు నెలాఖరు. డబ్బుకి అప్పుచెయ్యటం యిష్టంలేదు.

'ఏం ? ఎందుకు చేసుకోకూడదూ ?'

'బీదవాళ్ళకు పుట్టినరోజు లేమిటి ? '

చాలాఆశ్చర్యపడి-'మనంబీదవాళ్లమా?' అంది.

'ఎందుకు కాము ? చక్రవర్తుల మనుకొంటున్నావా ?'

'అట్లాగా-' అని వూరుకుంది. అప్పుడు నేను కూడా నోరు మూసుకొని పడివుంటే సరిపోయేది. అట్లా వూరుకోక- ఒక చిన్న వుపన్యాసాన్ని దంచాను.

గొంతు సవరించుకుని—'మాడు దుర్గా! ఇప్పుడు మన దేశంలో, అంటే యీ అఖండభారతావనిలో తిన తిండి, కట్ట గుడ్డ, వుండ యిల్లు లేక ప్రాణికోటి అల్లాడిపోతూవుంటే, తుపానులు చెలరేగి పాడిపంటలు, పశువులు, దొడ్లు,యిళ్లు, వాకిళ్లు హరోహరి!రామార్పణమయిపోతూవుంటే యింకా పుట్టినరోజు లనీ, కోయంబత్తూరుచీరలనీ వినోదాలకు విలాసాలకు కర్చుపెట్టమనటానికి నీకు నోరెలా వచ్చింది?'

దుర్గకు చాలా కోపము, రోషము వచ్చింది. ఐతే చేతగాని కోపం, రోషం క్రియగా మారటానికి బదులు స్త్రీలలో వుడుకుమోతుతనంగా మారటం జరుగుతుంది.

నేను మాట్లాడకుండా చూస్తూ వూరుకున్నాను. ఆమర్నాడు యిక రేపు దుర్గ పుట్టినరోజనగా ఒక చిన్న పాతికరూపాయల మనియార్డరు హఠాత్తుగా వచ్చిపడింది. ఇదివరకో స్నేహితుడు నాదగ్గర తీసుకున్న చేబదులు బాపతది.

ఇప్పుడు ఏచీరైతే అలంకరించుకుని దుర్గ విస విసా నడచిపోతోందో ఆ ఆనందకలరు కోయంబత్తూరు చీర నేనప్పుడాడబ్బుతో కొన్నాను.

నేను నడుస్తూ జోడుచప్పుడు చేశాను. దుర్గ నేను వెనక్కాల వస్తున్నానని తెలుసుకున్నదో లేదో గాని వెనక్కు తిరిగి చూడలేదు. నేను రెండు పెద్ద అంగలు వేసి రెండు చేతుల్తో గట్టిగా వెనుకనుంచి పట్టుకుని వూపిరి సలపనివ్వకుండా-

'తాళం చెవు లెందు కిచ్చావు గాదు?'

దుర్గ తెలతెలబోతూ 'అయ్యో ! నేను నేను - మీ దుర్గను కాను' అని బలవంతంగా తోసింది. తోసి గబుక్కున పట్టు విడిపించుకుని దూరంగా నుంచుంది. నేనుచాలా తెల్లబోయి సిగ్గుతో తల వంచుకున్నాను.

ఆఅమ్మాయి ప్లీడరుగారి ఇందిర. 'పొరబాటు. మీరు కట్టుకున్న చీర దుర్గకు కూడా వుంది. అందువల్ల ఆమె అనుకుని...' ఆమెముఖంకేసి చూశాను- ఏమన్నా అనుకుందేమోఅని.

'నే నివ్వాళ కట్టుకున్నది మీ దుర్గచీరే'.

గన్నేరుమట్టలవెనక దూరాన్న కొండమీద చందమామ చుక్కమ్మలతో సరాగా లాడ్తున్నాడు.

'ఐతే దుర్గ మీతో రావటం లేదా?'

'ఊహు. ముందరే వెళ్లి పోయింది.'

తరువాత నే నేం అడగలేదు. ఇందిర గబగబ యింట్లోకి పారిపోయింది. నేను ఒంటరిగా రోడ్డుమీద పగలబడి నవ్వుకున్నాను.

ఎంత తమాషా జరిగింది. అచ్చంగా దుర్గే అనుకున్నానుసుమా ఆ చీర కట్టకుంటే. తరువాత యీ సంగతి దుర్గతో చెప్పదుకదా ఆపిల్ల అనిపించింది.

తప్పకుండా చెబుతుంది. ఎందువల్లనంటే వాళ్లిద్దరూ ప్రాణస్నేహితులు. ప్రాణస్నేహితులమధ్య రహస్యాలు మడిగట్టుక్కూర్చోవు.

అసలు నేను స్త్రీసమాజంనుంచి కోపంతో బయటికొచ్చెయ్యడంసంగతికూడా ఇందిరకు తెలివుంటుంది.

ఇప్పుడు నేనే ముందుగా దుర్గతో యీసంగతి చెప్పివేస్తే—కాని అది లాక్యమనిపించుకోదు. తనకు జడిసి చెప్పేస్తున్నాననుకుంటుంది కొంపదీసి. ఐనా రేపు యిందిర ఎట్లానూ దుర్గచీర దుర్గ కివ్వటానికి వస్తుంది. ఐనా వీళ్ల కిదేం పొయ్యేకాలం? ఎవరిబట్టలు వాళ్లు కట్టుకోక—యీ మార్చుకోవడా లేమిటి?

ఇట్లా ఒక మాటుగాదు, లక్షమాట్లు జరిగితే గట్టిగా బుద్ధి వస్తుంది.

౬

'నాథుల్ నేరము ల్సేయ, పేరలుక జెందిన యట్టి కాంత లుచితవ్యాపారము ల్నేర్తురే?'

అన్నాడు ముక్కుతిమ్మన్నగారు.

నాకుమట్టుకు వళ్లు మండుతూనే వుంటుంది. కైక దశరథుడ్ని నిరసించినప్పుడూ, సత్యభామ జలజాతాసన వాసవాది సురపూజాభాజనంబై తనర్చులతాంతాయుధు

కన్నతండ్రి శిర మచ్చో వామపాదంబునం దొలగం ద్రోసె అన్నప్పుడూ.

ఐనా కృష్ణరాయలను—అంత మహాపురుషుడ్ని దేవేరి చూసో చూడకో కాలితో తన్నిందయ్యా—తంతే ఆయనగారి కోపం రావటం సహజం కామా? అంతమాత్రానికి ముక్కుతిమ్మన్నగారు పారిజాతాపహరణం వ్రాసెయ్యాలా? వ్రాసి ఆడవాళ్లకు కోపంవస్తే అవతలవాడు మగడయ్యేదీ మరోడయ్యేదీ, ప్రహరణాలు తప్పవని నాజూగ్గా 'ఉచితవ్యాపారము లెన్నరుకే?' అని సమర్థించాలా?

ఆముక్క ఆధారం చేసుకుని ఎంతమంది కాంతలు ఎడా పెడా మొగుళ్లను వాయించి, ఇదేమిటంటే ప్రతిఆడదీ—

'నాథు లెన్నరము లెన్నయ-' అంటూ చదవటమా? బాగు బాగు!

ఇట్లా ఆలోచిస్తూ పడుకున్నా. చాలాసేపటివరకూ నిద్రపట్టలేదు. ఇందిర వచ్చి దుర్గతో చెప్పినట్టూ-'తాళంచెవులమాట యిక ఎత్తరుగదా! ఎత్తవని వొట్టు వెయ్యండి!' అంటూ దుర్గ చెయ్యెత్తి మీదిమీదికొస్తున్నట్టూగా ఫీలయ్యాను.

తెల్లవారి మెల్లగా ప్రక్కమీదకు పొడుచుకొస్తూన్న సూర్యకాంతి చురచురమనిపించేదాకా లేవలేదు. బద్ధకంగా యిటూ అటూ దొర్లాను.

దుర్గ చెంబులూ తప్పాలాలూ చప్పుడు చేస్తోంది. పాలవాడు వచ్చి పాలుకలిపిన నీళ్లు పోసిపోవటం - దుర్గ డబ్బులో నీళ్లుకలిపి యివ్వటానికి వీల్లేదని విచారించటం అన్నీ వింటూనేవున్నా. ఆఖరికి - బ్రహ్మంగారి శిష్యులు-

'చెప్పలేదం టనకపొయ్యేరు-
జనులార గురుని...'

అంటూ గుమ్మంఎదుట గొంతు చించుకుని అరుస్తూండగా ఆవులించి వొళ్లు విరుచుకుని జేబులోంచి కానీ తీసి వాళ్ల మొహాన పారెయ్యగా వాళ్లు మాయమయ్యారు.

మరోపావుగంటకల్లా ఉల్లిపాయ పెసరట్లవాసన గుప్పుని కొట్టింది వంటింట్లోంచి. నేను లేవలేదు. సాధారణంగా నేను వంటయింటిలో కూర్చుని పెసరట్లు వెయ్యటం, దుర్గ కాఫీకలపటం అనాదిగా వస్తూవుండేటటువంటి ఆచారం.

ఈవాళ సనాతనత్వానికి కొంచెంఅగౌరవం జరి

కాఫీ త్రాగకుండా సిగరెట్టుకూడా కాల్చను. అటువంటి నిష్ఠ నాది. ఇవాళ కాఫీ త్రాగకుండానే సిగరెట్టు ముట్టించి నిన్నటి పేపరు తిరగేస్తున్నా.

ఎందుకో బట్టలవంకీన అప్రయత్నంగా వ్రేలాడేసివున్న ఆనందకలరుకోయంబత్తూరుచీరవంక చూడటం జరిగింది.

చూడగానే వులిక్కిపడ్డాను. నేను నిద్రనుంచి లేవకుండానే ఇందిర వచ్చి దుర్గతో మాట్లాడి వెళ్లింది కాబోలు. కింకర్తవ్యతావిమూఢత్వ మావేశించి అట్లా ఉత్తరగోగ్రహణంలో తిక్కనగారు చెప్పినట్లు-

'వెలవెలబారుచు వెగడొందు బెదవుల
తడియార నెంతయు తల్లడిల్లు'

అన్నట్లుగా వుంది నాపరిస్థితి.

మానవులు కొన్ని పనులు పగలు, కొన్నిపనులు రాత్రిళ్లు తప్ప చెయ్యరు. దొంగతనాలు, వ్యభిచారము, హత్యలు రాత్రిళ్లు జరిగినంత వీలుగా పట్టపగలు జరుగవు. వెలుతురి కెంత విలువో చీకటికీ అంతే విలువ. చీటికి మాటికి గిల్లికజ్జా లాడుకునే దంపతులు సైతం చీకటిపడగానే ఒకటైపోతారు-ద్వేషాన్ని వైషమ్యాన్ని దిగమ్రింగి.

అట్లాగే చీకట్లో ఆలిమీద ఆగ్రహించినవాడి ఆగ్రహం ప్రణయానికి బారెడు మేరలో వుంటుంది.

కాకపోతే ఇందిరను చూసి దుర్గ అనుకోవడమేమిటి? కోపావేశంవల్ల గాకపోతే—ఆనందకలరు చీర వంకీన గాలి రెపరెపలాడుతూ వయ్యారంగా ఎగుర్తోంది.

దుర్గ పెసరట్ల జతను నాబల్లమీద వుంచి వెళ్లిపోబోయింది.

'కోపమా?' అన్నా--చెయ్యిపట్టుకుని. నన్ను విడిపించుకుంటూ—

'ఉండండి. మంచినీళ్లు తేవద్దూ?' అని లోపలికి వెళ్లిపోయింది.

ఈలోగా మాడిన వుల్లిపాయ తొక్కలను ఏరుకుని నోటిలో పడవేసుకుంటూ—

'తెలిసేవుంటుంది. తెలియకుండా ఎందుకుంటుంది?' అని నాలో నేను గొణుక్కున్నా.

మంచినీళ్ల గ్లాసు వచ్చి పెసరట్లపక్కన నుంచుంది. ఈమాటు దుర్గ అమృతహస్తాన్ని ముట్టుకోకుండా—

'రాత్రి నాటకం ఎట్లా గుందికే' అన్నా.

'మీ రలిగి వెళ్లిపోయారుగా—'

'వెళ్ళటం తప్పా—'

దుర్గ తలకాయ కిటికీవైపుకు తిప్పుకుని గాలితో మాట్లాడినట్లు—

'నలుగుర్లో నాకు చిన్నతనం కాలా—మీరు చాలా మంచివారనీ, బాగా చదువుకున్నారనీ వాళ్లు అనుకుంటూవుం డేవారు.'

'వాళ్లంటే...'

'మా కార్యదర్శిని- యింకా నన్నెరిగిన కొందరు సభ్యులు.'

'ఇప్పు డేమొచ్చింది?'

'మీరు చాలా కోపిష్ఠి అని, నామీద అలగటం వలన తెల్లమైంది.'

'ఐదురూపాయలు వదుల్చుకున్నా మీ స్త్రీ సమాజం నాకు వంక పెట్టకతప్పిందికా దన్నమాట.'

'ఆ విరాళ మివ్వమని నేను కబురంపలేదు. ఇందిర నాఎదుటనే అట్లా చెప్పి వసూలుచెయ్యమని పంపింది.'

'ఎట్లా...ఆపిల్ల కేమధికారం?' అందుకనే తగిన శాస్తి జరిగింది రాత్రని మనస్సులో గుప్తంగా ఆనందించాను.

దుర్గ మాట్లాడకుండా కాఫీ తెచ్చి గ్లాసులోకి పోస్తూ—

'రాత్రి మీరు అన్నం తినలేదు. కోపమే గదూ!'

నేను నవ్వాను. ఆరోజుకి దుర్గ ఆనందకలరుచీర విషయం ఎత్తలేదు. ఇందిర చెప్పిందా లేదా అన్న అనుమానం అల్లానే వుండిపోయింది.

౨

మళ్లీ ఒకరోజు ఆఫీసునుంచి వస్తూండగా ప్లీడరుగారమ్మాయీ, దుర్గా ఎక్కడ్నుంచో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వస్తున్నారు.

బహుశా ఏదో పేరంటమైయుంటుంది. ఆవాళ కూడా దుర్గచీర ఇందిర కట్టుకుంది.

ఇంకోమాటు ఆడవాళ్లంతా సినిమాకు బయలుదేరారు. నేను హాల్లో దుర్గను కలుసుకున్నాను. అప్పుడు తెల్లపట్టుచీర కట్టుకుని మెళ్లో ఐదారుపేటల చంద్రహారపు గొలుసు వేసుకొని కులుకుతూవుండగా—కొంచెం విసుగ్గా,

'ఇవన్నీ ఎక్కడివన్నా.'

'వాళ్ల ఇందిరవే—నన్ను కట్టుకోమని బలవంతపెట్టి ప్రాణం తీసేసింది.'

'హు!' అని మూలిగాను. 'ఏవిటి నష్టం మీకు?' అంది.

'చీకట్లో నిన్ను వాళ్ల ఇందిర అని ఎవళ్లయినా పొరపాటుపడితే...'

'ఛీ! పొండి—మీరు మరీనూ—' నా వాదాన్ని త్రోసివేసింది నవ్వుతూ. నేను డైలమాలో పడిపోయాను.

తరువాత నే ననేకమాట్లు ప్రయత్నించాను- ఒకళ్ల బట్టలు ఒకళ్లు కట్టుకోవటం, ఒకళ్ల నగలొకరు ధరించటం మానిపించాలని.

ఇందిర దుర్గతో ఆవాల్టి సంగతి గనుక చెప్పివున్నట్లయితే యింత గతజలసేతుబంధన మయేదికాదు.

నాకే వుపాయమూ తోచలేదు.

దుర్గ, ఇందిర యథాప్రకారంగా అన్యోన్యం ఒకళ్ళ వస్తువులొకరు మార్చుకుంటూ తిరుగుతున్నారు. నేను ఆలోచించి ఒకరోజు సాయంత్రం పిలిచి చల్లగా చెప్పాను.

'దుర్గా! ఇల్లు మార్చేస్తున్నాను.' అని.

'నేను యిక్కడి దక్కడ అక్కడ దిక్కడ సర్దలేను. ఐనా యిప్పు డేం వచ్చిందని? ఇదివరకంటే తగూలు తంపులు ఉన్నాయని! ఇప్పుడు ఇక్కడ అట్లాంటి వేమీ లేవుగా.'

'ఐనా మనం సామాన్యసంసారులం. ముప్పై రూపాయల అద్దె భరించగలమా? పద్దెనిమిది రూపాయల వాటా ఖాళీ అయింది.'

దుర్గ మొత్తానికి అయిష్టంగానే వుంది—ప్లీడరుగారి, పోలీసువారి పొరుగు విడిచిపెట్టి వెళ్లటానికి. మొత్తానికి పద్దెనిమిది రూపాయల వాటాలో ప్రవేశించక తప్పిందికాదు.